

RINGONDERZOEK EN VOGELBESCHERMING

met een trekkaartje van de blauwe reiger,
Ardea cinerea L.

door

P. J. VAN NIEUWENHOVEN

Op 15 november 1957 werd een blauwe reiger dood gevonden tussen het riet langs de Maas bij de sluis van St-Pieter. Op zichzelf is deze vondst niet zo bijzonder. Wel is waar broedt deze vogel nergens in onze provincie, maar vooral in de wintermaanden worden er geregeld gezien. In groepjes van 5—10 stuks zwerven deze vissers dan door de Maaslandouwen, tot onder de rook van Maastricht, b.v. in Oost en Borgharen. Dit zijn kennelijk overwintelaars, die in een echte kwakkelwinter wel aan de kust kunnen komen. Wee hen echter, wanneer de winter fel toeslaat, en sloten en vaarten in zijn ijzige greep doet verstarren. Bij tientallen komen zij dan om, onbegrijpelijk licht van gewicht geworden door het dagenlange vasten, letterlijk vel over heen.

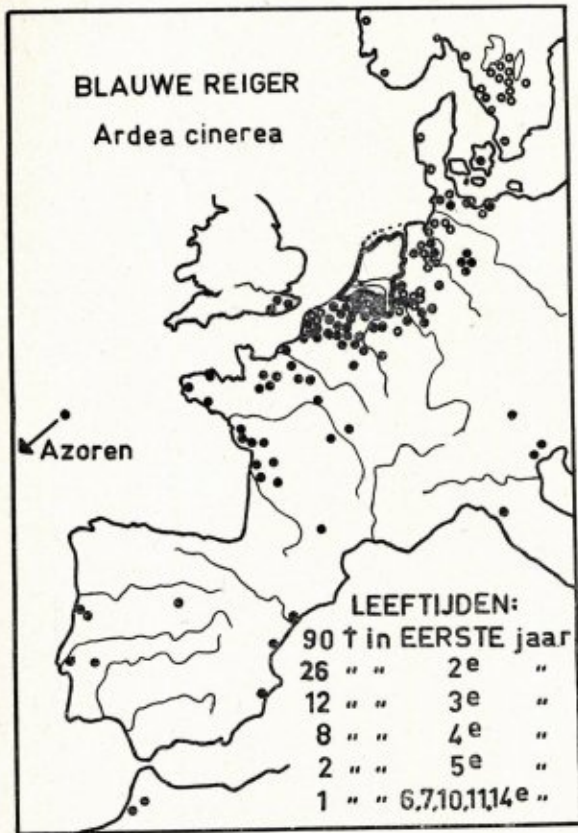
Het exemplaar dat in St-Pieter in november al dood gevonden werd, moet toch door een andere oorzaak overleden zijn. Het was een jong dier, dat nog geen winter had meegemaakt. Dit alles is niets bijzonders. Maar onze reiger droeg een ring, Copenhagen 292 521. En hiervan werd door de vinder onmiddellijk mededeling gedaan aan het ringstation „Maastricht en Omstreken”. De secretaris stelde zich in verbinding met het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden, waar de centrale administratie van alle in Nederland geringde vogels gevoerd wordt. Daar werd contact gemaakt met het Zoologisch Museum te Copenhagen. En toen was spoedig uitgezocht, dat dit dier op 30 juni 1957 als nestjong geringd werd te Orm Holsteinsborg, op het eiland Sjaelland in Denemarken. Onfeilbaar zeker wees de ring de nationaliteit van de dode vogel aan, alsof het dier van een paspoort of een persoonsbewijs voorzien was geweest. En daaruit blijkt het grote belang van het ringen van vogels voor wetenschappelijke doeleinden.

Het is echter niet zo eenvoudig om blauwe reigers te ringen. De volwassen vogels laten zich niet vangen, zoals b.v. zangvogeltjes, met

behulp van slagnetten of klappkooitjes. Wij zijn op het ringen van jonge vogels in het nest aangewezen. Maar de nesten liggen doorgaans hoog in de bomen, en kunnen dus alleen maar worden bereikt na een angstige klimpartij, of met lange brandladders. Het aantal geringde blauwe reigers is dan ook beslist niet hoog. Toch was het exemplaar van St-Pieter niet de eerste Deen, die hier in Limburg bemachtigd is. In februari 1940 werd in Ottersum, in Noord-Limburg, een reiger aangetroffen, die geringd was in Vilsund op Jutland in mei 1937. En in Venray werd in de winter van 1933 een dier geschoten, dat in dat zelfde jaar geringd was in Zweden. Van elders in Nederland zijn enige tientallen terugmeldingen bekend van Deense, Zweedse en Noorse blauwe reigers. Wij mogen dus verwachten, dat een aantal bij ons overwinterende reigers afkomstig is uit Scandinavië en Denemarken. Daar sluiten zich Noordduitse vogels bij aan.

En wat doen de bij ons geboren reigers? Wel, daarvan blijft zeker een deel in onze streken hangen, of ze zwerven wat rond. Men heeft ze gevonden in Noord-Duitsland en Engeland. Zie de figuur. Maar een groot gedeelte verdwijnt voor het invallen van de koude in de winter naar zuidelijker streken. Er zijn er teruggemeld uit België, Frankrijk, Noord-Italië, Spanje, Portugal, Tirol en zelfs uit Marokko en van de Azoren. De blauwe reigers doen dus blijkbaar toch wel mee aan de grote volksverhuizing, die wij de vogeltrek noemen, en waarbij de broedvogels van het noordelijk halfmond en masse opschuiven in de richting van de evenaar. Het makke roodborstje, dat u in de winter op de voedertafel ziet, is waarschijnlijk een heel ander dan het schuwe diertje, dat 's zomers in uw omgeving zijn liedje laat horen en er een broedsel groot brengt. Hetzelfde geldt voor spreeuwen, kraaien, meeuwen, roofvogels en vele andere. Uiteraard kan deze aflossing van de wacht alleen worden geconstateerd, wanneer wij de vogels individueel kunnen herkennen. En dat is mogelijk geworden dank zij de geniale uitvinding van het ringen door de Deense onderwijzer Mortensen, in het begin van deze eeuw.

Het ringonderzoek heeft ook aan het licht gebracht, aan hoeveel gevaren de vogels in het algemeen op hun trek bloot staan. Vele van hen

Trekkaartje van 143 blauwe reigers, in Nederland geringsd (•), of uit Nederland teruggemeld (o). Gegevens verzameld in „Ardea” en „Limosa” vanaf 1934 en in „De Nederlandsche Vogels”, 1941, tweede deel, pag. 509—511.

verongelukken, doordat zij uit de koers raken in regen, mist of stormen. Een zeer groot deel van de teruggemelde vogels is niet eens één jaar oud! Zij komen in hun eerste winter om als gevolg van koude en voedselgebrek, of door moeilijkheden op de trek. Vergelijk de tabel bij de figuur. En toch heeft hetzelfde ringexperiment uitgemaakt, dat blauwe reigers b.v. 14 jaar oud kunnen worden. Als de mens zich nu maar niet met de vogels bemoeide, zouden produktie en verlies elkaar wel in evenwicht kunnen houden. Maar dat is helaas niet het geval. Veel trekkende vogels komen aan hun einde doordat de mens er jacht op maakt. Ten behoeve van de vogelliefhebberij worden jaarlijks duizenden vogels gevangen. De steeds intensiever toege-

paste bespuitingen van land- en tuinbouwgewassen maken zeer veel slachtoffers. Vooral in de nacht verongelukken veel trekvogels doordat zij met hoogspanningskabels en telegraafdraden in aanraking komen. In donkere nachten vliegen nog altijd veel vogels zich te pletter tegen de vuurtorens langs de kust. En op zee worden zij bedreigd door stookolievelden langs de druk bevaren scheepsroutes. Door tal van organisaties wordt, vaak op internationaal niveau, getracht, aan deze voor de vogels gevaarlijke situaties een einde te maken. Veelal behoort dit echter tot de onmogelijkheden. Men kan b.v. de sprinkhanen in Afrika niet ongemoeid laten, omdat het bekend is, dat daardoor veel ooievaars vergiftigd worden. Hoogspanningskabels zijn onontbeerlijk voor de economie, hoezeer zij het landschap vaak ook ontsieren. Vuurtorens zijn onmisbare bakens voor de kustvaart. De enige maatregelen, die overblijven, maar die zeker niet het meeste effect zullen sorteren, zijn regelingen van de vangst en de jacht. En zelfs deze stuiten maar al te dikwijls op grote bezwaren. Denkt u maar eens aan de grote tegenstellingen die er op het gebied van de vogelwetgeving bestaan tussen Noord-Europa, waarbij Nederland zich heeft aangesloten, en de Zuid Europese landen, waartoe de Belgen zich meer aangetrokken voelen. En toch zullen wij internationaal samen moeten gaan bij de vogelbescherming, wanneer wij een vogelwereld rondom ons willen handhaven, die niet alleen is samengesteld uit mussen, kraaien, meeuwen en nog enkele andere soorten, die juist van de samenleving met de mens profijt weten te trekken.

CHAMPIGNONCULTUUR IN DE ZUID-LIMBURGSE GROTTEN. I.

Het is nog niet zo heel lang geleden dat de champignonenteelt in Nederland voor het grootste deel bedreven werd in de Zuid-Limburgse grotten. Bij het publiek heerst vaak de mening dat de champignon alleen in het donker kan groeien en dat daarom de grotten zo gezocht zijn voor deze teelt. Niets is minder waar. De mensen die in de omgeving van de grotten woonden meenden destijds dat deze grote, en goedkope ruimten met hun constante tempera-